

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

beleids-aspecten**door****a. p. n. de groot**

VAN ONS OUD-BESTUURSLID Mr. G. C. M. van Nijnatten — nog steeds actief geïnteresseerd in ons streven de Volksgezondheid te dienen door bestrijding van de kwakzalverij — ontvingen wij onderstaand schrijven:

„Zeer geachte Heren,

Verschenen is de Memorie van Toelichting nopens de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dienstjaar 1968. De algemene beschouwingen daarvan beslaan 59 pagina's, waarvan die betrekking hebbend op de volksgezondheid 18 pagina's omvatten.

In de inleiding tot de paragraaf met het opschrift „Volksgezondheid" stelt de Minister dat ondanks de nieuwe ontwikkelingen in de geneeskunde het tot de essentiële taak van de arts en verpleger blijft behoren de patiënt in zijn geestelijke nood, zoals die in zijn twijfel, onzekerheid en angst tot uiting komt, bijstand te verlenen.

Zijne Excellentie blijkt niet verontrust te zijn door het feit dat menige patiënt de materiële bijstand van een ondeskundige ontvangt. De stilzwijgende erkenning van de kwakzalvers door Sociale Zaken is namelijk al lang een feit.

De door Uw voorzitter bepleite instelling van een Ministerie voor Volksgezondheid zou een meer juist beleid, niet afgeleid door de eeuwige ruzies over lonen e.d., kunnen bevorderen!

Met de meeste hoogachting,
(w.g.) Van Nijnatten.

De schrijver benadrukt hier nog eens een zwakke kant in het samen-

Bij de jaarwisseling

VAN DE VELE onderwerpen, die in het zo juist voltooide jaar de Vereniging tegen de Kwakzalverij hebben bezig gehouden, moet bij deze terugblik op enkele ervan nog eens nader worden teruggekomen.

Dat is in de eerste plaats het heugelijke feit, dat bij de laatste regeringswisseling eindelijk weer een medicus als Staatssecretaris werd aangewezen en dat aan het hoofd van het ambtelijke apparaat van de afdeling Volksgezondheid een farmaceut werd aangesteld.

Naar onze mening is een en ander een verbetering, die zijn uitwerking op de doeltreffendheid van het beleid bij dit onderdeel van het dubbel-Ministerie niet zal missen. Toch blijven we van mening, dat de gezondheidszorg in ons land pas tot optimale ontplooiing zal kunnen komen onder een apart Ministerie van Volksgezondheid met aan de politieke top een arts. Slechts bij een dergelijke constellatie kan worden verwacht, dat ook de problemen — en het zijn er nog vele — die tot dusverre onvoldoende of in het geheel niet — aan de orde zijn gekomen, deskundig zullen worden aangepakt.

Een tweede belangrijke gebeurtenis in het afgelopen jaar was het sullen met de volksgezondheid in een reeks televisie uitzendingen en onze protesten hiertegen bij de Hoofdinspectie van de Geestelijke Volksgezondheid en — voor zover betreft het optreden van een notaris hierbij — bij de Kamer voor Toezicht over de Notarissen en Candidaat-notarissen.

WAT DE TOEKOMST betreft hopen we, dat het jaar 1968 de Vereniging de gelegenheid zal bieden zijn activiteiten in het belang van de Volksgezondheid nog verder uit te breiden.

Een eerste vereiste daarbij zal zijn — het werd in de laatste ledenvergadering overduidelijk naar voren gebracht — de beschikking te krijgen over voldoende financiële middelen. Tot dit doel zal moeten worden gestreefd naar uitbreiding van het ledental, naar verkrijging van meer donaties en naar het verwerven van onontbeerlijke subsidies. Vele plannen, die reeds op stapel staan — of op het punt van uitvoering verkeren — zijn voor hun verwezenlijking afhankelijk van het beschikken over de hiervoor nodige gelden.

Met het oog hierop doet het bestuur ook voor het komende jaar een dringend beroep op allen, die overtuigd zijn van het nut — en de noodzakelijkheid — van ons streven, de Vereniging de financiële mogelijkheid te geven haar werk zo doeltreffend mogelijk voort te zetten.

Moge 1968 voor de Vereniging tegen Kwakzalverij en voor allen, die haar welgezind zijn, een — in elk opzicht — gunstig jaar worden.

A. P. N. DE GROOT.

gaan van Volksgezondheid in één Ministerie met Sociale Zaken.

Wij zouden daaraan nog het volgende willen toevoegen:

Alom in den lande — óók in medische kring — hoort men de stelling poneren, dat het de huidige behande-

lende arts veelal mankeert aan psychologisch inzicht om zijn patiënten op de juiste wijze ook geestelijk te benaderen, iets wat zijn voorgangers als het ware aangeboren was.

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid stelt in zijn Memorie van Toelichting o.i. terecht, dat het tot

VERVOLG OP BLZ. 2

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeyenis is KWAKZALVERIJ

beleids-aspecten

VERVOLG VAN BLZ. 1

de essentiële taak van een behandelend arts behoort de patiënt in zijn geestelijke nood bijstand te verlenen. Nu — blijkens de mening van velen — aan de natuurlijke gave hiertoe bij de huidige generatie van behandelende artsen nogal het een en ander ontbreekt, lijkt het ons relevant te pogen dit manco aan te vullen door een speciaal hierop gerichte vorming tijdens de studie.

Tot de positieve verbetering kan juist deze bewindsman — immers de in den lande hoogst verantwoordelijke voor de gezondheidszorg — een krachtige impuls geven door er voor zorg te dragen, dat bij de vernieuwing van de opleiding in de geneeskunde de psychologie wordt geïncorporeerd.

Overbrenging van de opleiding psychologie van de faculteit van letteren en wijsbegeerte naar de medische faculteit zou o.i. vier belangrijke voordelen met zich meebrengen:

1. elke arts zou tijdens zijn opleiding gedegen kennis kunnen vergaren óók over dit — voor zijn latere werkzaamheden zo belangrijke — onderdeel.
2. degenen onder de studerende, die zich na de basisopleiding tot arts willen specialiseren tot psycholoog, zouden later, bij hun werkzaamheden als zodanig, zeer veel nut ondervinden van hun basisopleiding.
3. de specialist-psycholoog zou bij vestiging als zodanig geen behoefte meer hebben aan een wettelijke bescherming van zijn titel, omdat deze dan reeds verkregen zou zijn door zijn arts-zijn.
4. bovendien zou hij automatisch vallen onder het toezicht van het Medisch Tuchtcollege, met alle voordelen daaraan verbonden voor een serieuze uitoefening van zijn beroep.

Dat Zijne Excellentie niet verontrust blijkt te zijn door het feit, dat menige patiënt de materiële bijstand van een ondeskundige — lees: onbevoegde — ontvangt, geeft wél te denken.

Door deze uitspraak geeft de bewindsman te kennen niet te beseffen — of dit op zijn minst te bagatelliseren — dat — zo er al ooit met enig recht van bijstand door een onbevoegde zou kunnen worden ge-

sproken — deze niet hoger valt aan te slaan dan als een placebo-effect met alle dreigende gevaren voor het welzijn van de slachtoffers, hieraan verbonden.

De gewraakte inleiding tot de paragraaf „Volksgezondheid” duidt eens te meer aan, dat voor een juist beleid inzake dit belangrijke onderdeel van de Overheidszorg een niet-deskundige in feite de verantwoordelijkheid niet gewetensvol kan dragen, maar dat dit moet worden toevertrouwd aan een terzake volkomen ingewijde, derhalve aan een gekwalificeerde arts.

A. P. N. DE GROOT

AZIJNCOCKTAIL

tegen kanker

De Italiaanse medische bond heeft stappen ondernomen om de vergunning in te trekken van een arts, die al 20 jaar lang kanker bestreed met een cocktail van alcohol, azijn en kleurstof. Dit kon men lezen in een bericht van Associated Press uit Rome.

Dr. Aldo Vieri had dezer dagen in Napels aan een groep patiënten en verslaggevers verteld waar zijn medicijn uit bestond. De formule luidde: 200 gram zuivere alcohol 3 tot 20 druppels azijn en 3 tot 20 druppels kleurstof.

Dr. Vieri, een grijsjarige, gebilde inwoner van Rome, had zijn middeltje al twintig jaar lang op duizenden Italiaanse en buitenlandse patiënten toegepast. Hij liet de patiënten de medicijn slikken of gaf ze er injecties mee.

Na een perscampagne ten gunste van dr. Vieri had de Italiaanse minister van Volksgezondheid hem een ziekenhuiszaal ter beschikking gesteld. Verschillende vrijwilligers onderwierpen zich hier voor een periode van zes maanden aan een test. Vorige week besliste een medische commissie dat de behandeling geen enkel resultaat had opgeleverd.

Tijdens een bijeenkomst van de raad van de nationale medische bond werd besloten dr. Vieri af te voeren van de officiële lijst van artsen.

Toen dr. Vieri zijn geheime formule in Napels bekendmaakte ging er onder de aanwezige verslaggevers een luid hoongelach op. Meer dan 200 kankerpatiënten waren echter met bussen uit Rome gekomen en bleven dr. Vieri toejuichen.

Zij gaven hem een gouden medaille en een bos gladiolen.

Kaal

De z.g. haar-instituten dateren niet van vandaag of gisteren, maar telkens duiken er weer lieden op, die beweren middeltjes te bezitten tegen kaalhoofdigheid. Dat dit gewoonlijk je reinste kwakzalverij is, is zonder meer duidelijk. Vandaar dat op vergaderingen van de Vereniging tegen de Kwakzalverij haar-instituten geregeld ter sprake plegen te komen.

Haargroeimiddelen bestaan eenvoudig niet, aldus de Utrechtse dermatoloog J. W. H. D. Uitterdijk. En hij vertelde de anecdote van de Utrechtse hoogleraar in de dermatologie prof. Zoon, die zich altijd een beetje boos maakte, wanneer iemand naar hem kwam om een haargroeimiddel. De hooggeleerde dermatoloog wees dan op zijn glanzend kale hoofd en zei: Dacht U dat als het bestond ik er zó zou uitzien?

Levensgevaarlijke veekoekjes

OP HET MERENDEEL van de Zuidhollandse veehouderijbedrijven wordt de leverbot bestreden. In 1966 werd 62% van de levers van de oudere geslachte Zuidhollandse runderen afgekeurd; het is dus wel nodig. Bij de bestrijding doen zich nog wel moeilijkheden voor. Het bestrijdingsmiddel — hexachloropheen — is wel goed maar niet volmaakt. Onderzocht wordt of nieuwe middelen betere perspectieven bieden. Niet nieuw naar samenstelling, wel nieuw naar vorm, is de rundveekoek waarin het leverbotbestrijdingsmiddel is verwerkt.

Met grote felheid keerde de directeur van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren in Zuid-Holland, de heer J. H. G. van Wijhe, zich op 23 november tegen deze methode. Op twee plaatsen in Zuid-Holland werden dergelijke koeken eind november al verkocht. Dat is levensgevaarlijk vindt hij. Eén tablet doodt een hond; twee een kind. Het gevaar van vergissingen met dergelijke vergiftigde koeken vindt hij veel te groot. De Zuidhollandse veehouder (en de Zuidhollandse waarschijnlijk niet alleen) moet zelf zo verstandig zijn de koop van dergelijke koeken te boycotten. Persoonlijk deelt de redactie van Melk, waaraan wij dit bericht ontleen, de mening van de heer Van Wijhe. Melk is het voorlichtingsblad voor de melkveehouderij van de stichting CMC te 's-Gravenhage.

Hij kijkt niet meer naar me, omdat

Willem van Moosdijk:

IK PRAAT ZE BLAUW

De Amsterdamse correspondent van het Nieuwsblad van het Noorden ging onlangs op bezoek bij een firma, die geregeld adverteert dat zij dames aan een mooie, volle boezem kan helpen. Het was het verkoopkantoor voor Nederland van Plasto-sein. „Geregeld adverteert” — dat wil zeggen in die bladen, die dergelijke advertenties opnemen. — In de meeste dagbladen zal men ze nimmer aantreffen. Plasto-sein beweert in haar advertenties: uw buste wordt volmaakt!

De correspondent vond het kantoor in een verwaarloosd grachtenhuis. Jean Cooken, directeur van het verkoopkantoor, een tot Nederlander genaturaliseerde Fransman bleek te bereiken via een uitgesleten trap.

„Plasto-sein is 'n prachtig middel”, zegt Jean Cooken, tegen de correspondent. „Ik heb er twintig jaar ervaring mee. Er zijn meer van die artikelen. De meeste ervan worden verkocht door een vreemd slag volk. Hun presentatie van het produkt deugt niet. Het wekt argwaan bij de vrouwen. Wij zijn de enigen, die een handelsmarkt hebben weten te creëren”, aldus Jean Cooken. Goed verzorgde folders, die na invulling van de bon in de advertentie verstuurd worden, vertellen wat Plasto-sein nu eigenlijk is.

Het embryo van een kip, vertelt Jean Cooken, wordt gebruikt om een extract te vervaardigen, waaruit drie preparaten worden verkregen, een ter vermeerdering, een ter vermindering en een ter versteviging van de borsten. Directeur Jean Cooken laat brieven lezen van gebruiksters van zijn preparaten. Stuk voor stuk lofuitingen, ook van vrouwen die eerst sceptisch waren, maar nu enthousiast. De brieven lijken authentiek, maar dat zegt op zichzelf weinig of niets. Want waar zijn de brieven met de andere reacties?

Het is maar genant

OP EEN ADVERTENTIE ontvangt Plasto-sein honderd aanvragen en bestellingen, tegen de feestdagen de meeste. De crème en de lotion die samen het Plasto-sein pakketje vormen, moeten vaak gestuurd worden naar het adres van een „vriendin”. Directeur Cooken begrijpt dat wel, zegt hij. „Veel vrouwen vinden het maar genant”, vertelt hij en hij geeft, als vakman, zijn conclusie: „Ik heb de indruk, dat vrouwen meer om psychologische dan om biologische redenen bij ons komen. Het „hij kijkt niet meer

naar me omdat...” is één van de factoren, die ons een blijvende omzet verzekeren”.

Een groot gedeelte van de vrouwen, die de heer Cooken en zijn collega's het beleg op de dagelijkse boterham bezorgen, redeneert in de trant van „baat het niet, het schaadt ook niet”.

Maar is dat nu wel zo?

Die vraag legde de correspondent om te beaunen voor aan de medische dienst van Organon in Oss, waar onder meer een synthetisch borstverfraaiingspreparaat wordt vervaardigd. Organon acht het gewenst, dat vrouwen die niet meer menstrueren, in ieder geval een arts raadplegen als zij overwegen het middel te gaan gebruiken. In sommige gevallen kunnen namelijk baarmoederbloedingen optreden.

Geen goed woord

DE MEDISCHE MEDEWERKER van het Nieuwsblad van het Noorden tenslotte, is uitermate scherp in zijn oordeel. Hij heeft geen goed woord over voor Plasto-sein en alles wat er op lijkt. „Het appliceren van een hormoonpreparaat, dat drie werkingen bezit lijkt mij zeer aanvechtbaar. Ik kan mij nauwelijks voorstellen, dat uit een kippenembryo dergelijke hormonen bereid kunnen worden. De enige mogelijkheid is, dat in het extract oestrogene stoffen zitten, die in de geneeskunde slechts in zeer kleine hoeveelheden en dan met de grootste nauwkeurigheid gedoseerd, aangewend worden. Dit zijn echter zuivere hormonen. Hetzij door bewerkingen verkregen, hetzij synthetisch gemaakt.

Van oestrogene stoffen is bekend, dat zij als bijwerking een vergroting van de borsten vertonen, die ook bij „de pil” optreedt. Dit was al vaak een reden om de toediening te staken, maar het betreft dan nog altijd hormonen die — en dat mag nog eens herhaald worden — in de meest gezuiverde vorm en heel nauwkeurig gedoseerd, ingenomen of ingespoten worden.

Wanneer men echter een hormooncrème of een lotion, die hormoon zou bevatten, op de huid brengt, wordt slechts een klein gedeelte daarvan ter plaatse in het lichaam opgenomen. Het is onmogelijk aan te geven hoe groot deze resorptie is of zal zijn.

Zeker wanneer niet bekend is hoeveel zuiver hormoon de crème bijvoorbeeld per gram bevat, en hoeveel crème er precies wordt aangebracht.

„Is dat alles?”

„Natuurlijk niet, we praten, ik praat ze blauw. Dat is suggestie, natuurlijk is dat suggestie, het is net zo belangrijk als de thee. Weet je, de meeste dokters hebben absoluut geen tijd voor hun patiënten”.

HIER IS WILLEM van de Moosdijk te Casteren bij Eindhoven aan 't woord. „Handelaar in kruiden wordt aanbeiden door duizenden” juicht een forse kop in het Brabants Dagblad, dat als hoofdtitel gebruikt „De dokter is een zakenman”.

Het is ronduit beschamend, dat een groot regionaal dagblad het aandurft om met zo weinig tegenstroom een verhaal te geven over de kwakzalver Van de Moosdijk. Over deze Van de Moosdijk hadden, enige tijd tevoren, een aantal bladen aangesloten bij de Persunie een weinig aanlokkelijk beeld geschetst. Wij namen daaruit iets over in ons Maandblad van oktober 1967.

„Rijk van het loon van de angst,

VELVOLG OP BLZ. 4

BOVENDIEN IS DIE resorptie van vrouwelijke hormoon (zo deze zich al in de crème bevindt) niet zonder uitwerking op de rest van 't vrouwelijk organisme. Zij kan, omdat de hoeveelheid ervan niet met zekerheid bekend is, verstrend werken op de menstruele cyclus en op een eventuele ingetreden menopauze, zodat er onaangename bijverschijnselen kunnen optreden in de vorm van ongewenste en onregelmatige baarmoederbloedingen.

Ook bij jonge vrouwen is het aanbrengen van hormoon bevattende crèmes beslist af te raden. De arts schrijft bijna nooit een crème voor, die een vrouwelijk hormoon bevat. Het ergste van dergelijke middelen, vindt de medische medewerker, dat op de verpakking niet precies omschreven staat welke stof zij bevatten. En in welke hoeveelheid, terwijl ze buiten voorkennis van de arts gebruikt worden. Zij worden onder het mom van cosmetica verkocht”, aldus de medische medewerker van het Nieuwsblad van het Noorden.

IK PRAAT ZE BLAUW

VERVOLG VAN BLZ. 3

anderen aangedaan", zetten wij boven ons artikel. Want Van de Moosdijk zou heel duur kruiden verkopen aan Belgen die hij zou hebben gesugereerd dat het heel goed was dat ze gekomen waren, want als ze dat niet hadden gedaan... Dat heet hij in zijn verdediging, waarvoor Brabants Dagblad zich zo vriendelijk leende, alles gelogen.

Nog een paar uitspraken uit het interview met Van de Moosdijk:

— *Ik ben de grootste kruidendokter van Nederland, zeg maar miljonair.*

— *Hoe meer de politie zich met mijn zaken bemoeit, hoe harder de mensen naar mij lopen.*

— *Hoe meer boetes ik krijg — ik zet er mijnen thee naar.*

— *(Over de Belgen) Bovendien betalen ze wat gemakkelijker, alles heel gemakkelijk, ik help ze van hun kwalen af en van hun geld.*

— *En ik heb een zesde zintuig hetwelk mij in staat stelt te zien wat de mensen mankeren.*

Ik raak je niet aan

NATUURLIJK VERZEKERT VAN de Moosdijk ook, dat hij zijn patiënten niet aanraakt. Doet hij dat wel, zo denkt hij, dan zou hij onbevoegd de geneeskunde uitoefenen (De jurisprudentie leert wel anders, heer Van de Moosdijk!)

Dit vrolijke verhaal is voor de weinig critische leek een directe aanmoediging om maar eens de thee van Van de Moosdijk te gaan proberen. Neem nu eens zo'n venijnig zinnetje als dit van Van de Moosdijk: Een pil is slechts voor één kwaal — vergist de dokter zich in de kwaal, dan doet de pil kwaad. Mijn theemengsels zijn onschuldig...

Het is meer dan ergerlijk dat in den jare 1967 een regionaal dagblad, eigendom van een zeer grote Neder-

„Gewas” bleek een gezonde „baba”

EEN WONDERLIJK VERHAAL konden de lezers van het Zuidafrikaanse blad *Die Vaderland* (Johannesburg) onlangs op de voorpagina lezen. Vrouw vind na 8 maande gewas is baba (baby) luidde de kop van het bericht, dat uit Pretoria kwam. Het ging over een jonge Pretoriase vrouw, die nu de trotse moeder is van een dochtertje, maar die tot voor een maand behandeld werd voor „een gewas” — zonder dat de homeopaat — een kwakzalver — de diagnose stelde, dat de vrouw zwanger was.

★

Twee jaar geleden bemerkte de vrouw bepaalde symptomen. Zij had klachten over haar buik. Zij bezocht een paar geneesheren „en enig iets van nier-inflammasie toe vrouekwale is gediagnoseer”. Zij vond echter niet, dat zij veel baat had bij de behandeling. Op aanraden van vrienden ging zij naar iemand, die zich voor homeopaat uitgeeft. (Men ziet het — het gaat overal precies hetzelfde).

Zeven maanden geleden ontdekte de homeopaat bij de vrouw een vleesboom — een gewas, zoals het in het Afrikaans heet.

★

Sy volgende stap was om die gewas te probeer „afdryf”. Vir meer as ses maande het sy hom elke maand besoek en elke keer met 'n paar bottels (flessen) afdrywende medisyne daar weggegaan...

Ze dronk flink van de vloeistof uit de „bottels”. Maar wat geschiedt? Sy het egter hond se gedagt begin kry toe sy lewe begin voel, en by haar volgende besoek aan die kruidokter vir hom gesê dat sy swanger is.

★

De kruidendokter oftewel homeopaat moest er hartelijk om lachen. Hij gaf haar iets om „die gewas stil te maak”. Zij was er echter zeker van, dat zij zwanger was. Na overleg met haar man ging zij weer naar een dokter — een echte uiteraard. Hij constateerde dadelijk dat zij zwanger was. Voor alle zekerheid liet hij nog een röntgenfoto maken. „Die X-straal plate het duidelijk getoon dat sy swanger was en binnenkort in kraam sou gaan”. Dat liet niet lang op zich wachten.

★

Tien dagen later werd inderdaad in een Pretoriase verpleeginrichting de baby geboren. De vrouw had echter veel angst uitgestaan, toen zij eenmaal er zeker van was, dat het echt een baby was. „Want sy het gedink dat die vorige maande se medisyne die baba kon benadeel het”. De dokter had haar ook gezegd, dat hij „dit as 'n wonderwerk beskou dat die baba behoue gebly het”.

Gelukkig slot van dit kwakzalversverhaal: de baby is gezond en welgeschapen en de vrouw heeft verklaard dat zij nooit meer naar een kwakzalver zal gaan.

landse uitgeveronderneming, die toch waarlijk wel over enige verantwoordelijkheid zal beschikken tegenover zijn lezers, nog een dergelijk verhaal durft te spuien. Zonder één critische noot. Maar wel met een sneer naar degenen, die Van de Moosdijks

kwalijke manier van werken aan het daglicht brachten. Men leze slechts: „Sinds enige tijd jagen de Belgische kranten op de scalp van Van de Moosdijk. (...) Hun „research” klonk dezer dagen door in enkele Nederlandse Persunie-kranten.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; E. Mijnaerends, **Tandarts** te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; J. J. Aukema, **Dierenarts** te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, **Rechter** te Arnhem; J. E. Buiters, **Apotheker**, **Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te 's-Gravenhage; J. van Baak, **Dermatoloog** te Utrecht; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, **Inspecteur van Politie** te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging Incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbet. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.